

CURTEA DE APEL CHIȘINĂU

Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Teilor 4
e-mail: cac@justice.md, Tel.: /373 22/ 409 209
www.instante.justice.md

No 4-3578-SubMG din 04.10.24

Dosar nr. 3a-1165/2023

Curtea Constituțională a RM
str. Alexandru Lăpușeanu nr.28

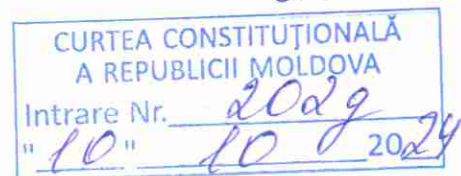
Prin prezenta, Curtea de Apel Chișinău, vă expediază sesizarea privind excepția de neconstituționalitate în cauza de contencios administrativ, la acțiunea înaintată în procedura de contencios administrativ de **Iulia Danu împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.**

Anexe: sesizarea privind excepția de neconstituționalitate.
copia încheierii pe 3 file.

Judecător:

Angela Bostan

Curtea Constituțională A Republicii Moldova

Excepție de neconstituționalitate

în temeiul art.135 (1) din Constituție

Autorul. Vladimir Grosu.

Obiectul

- Exercițarea controlului de constituționalitate a sintagmei "Pensia minimă pentru limită de vîrstă" - coloana 4, sub-pct.1.5, pct.1, anexa 3 la Legea nr. 54/2011 bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2011.

1.5. Persoanele fizice, cu excepția pensionarilor, invalizilor, precum și a persoanelor care se atribuie categoriilor de plătitori prevăzute la pct.1.1-1.4, care se regăsesc în una din situațiile: - întreprinzători individuali; - avocați privați, notari publici și <u>executori judecătorești</u> care activează în baza licenței obținute în modul stabilit de lege, indiferent de forma juridică de organizare, mediatori care activează în baza atestatului eliberat de către Consiliul de Mediere	4368 lei anual pentru asigurarea individuală	Lunar, cîte 1/12 din suma anuală, ...	Pensia minimă pentru limită de vîrstă și ajutorul de deces
---	--	---------------------------------------	--

- Exercițarea controlului de constituționalitate a sintagmei "Pensia minimă pentru limită de vîrstă" din coloana 4, sub-pct.1.4, pct.1, anexa 3 la Legea nr. 270/2012 bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2012.

1.4. Persoanele fizice, cu excepția pensionarilor, invalizilor, precum și a persoanelor care se încadrează în categoriile de plătitori prevăzute la pct. 1.1-1.3, care se regăsesc în una din situațiile: - întreprinzători individuali; - avocați, notari publici și <u>executori judecătorești</u> care activează în baza licenței obținute în modul stabilit de lege, indiferent de forma juridică de organizare, mediatori care activează în baza atestatului eliberat de către Consiliul de Mediere	4704 lei anual pentru asigurarea individuală	Lunar, cîte 1/12 din suma anuală, ...	Pensia minimă pentru limită de vîrstă (stagiul de cotizare) și ajutorul de deces
--	--	---------------------------------------	--

- Exercițarea controlului de constituționalitate a sintagmei "Pensia minimă pentru limită de vîrstă" din coloana 4, sub-pct.1.5, pct.1, anexa 3 la Legea nr. 250/2012 bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2013.

1.5. Persoanele fizice, cu excepția pensionarilor, persoanelor cu dizabilități, precum și a persoanelor care se încadrează în categoriile de plătitori prevăzute la pct.1.1-1.4, care se regăsesc în una din situațiile:	5220 de lei anual pentru	Lunar, cîte 1/12	Pensia minimă pentru limită de vîrstă (stagiul
--	--------------------------	------------------	--

- - avocați, notari publici și <u>executori judecătorești</u> care activează în baza licenței obținute în modul stabilit de lege, indiferent de forma juridică de organizare, mediatori care activează în baza atestatului eliberat de către Consiliul de Mediere	întreprinzători individuali;	asigurare a individuală	din suma anuală , ...	de cotizare) și ajutorul de deces
--	------------------------------	-------------------------	-----------------------	-----------------------------------

- Exercițarea controlului de constituționalitate a sintagmei ” Pensia minimă pentru limită de vîrstă ” din coloana 4, sub-pct.1.5, pct.1, anexa 3 la Legea nr. 329/2013 bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2014.

1.5. Persoanele fizice, cu excepția pensionarilor, persoanelor cu dizabilități, precum și a persoanelor care se încadrează în categoriile de plătitori prevăzute la pct. 1.1-1.4, care se regăsesc în una din situațiile: - întreprinzători individuali; - avocați, notari publici, <u>executori judecătorești</u> și mediatori care au obținut dreptul de a desfășura activitate în modul stabilit de lege, indiferent de forma juridică de organizare	5748 de lei anual pentru asigurarea individuală	Lunar, cîte 1/12 din suma anuală, ...	Pensia minimă pentru limită de vîrstă (stagiul de cotizare) și ajutorul de deces
--	---	---------------------------------------	--

- Exercițarea controlului de constituționalitate a sintagmei ” Pensia minimă pentru limită de vîrstă ” din coloana 4, sub-pct.1.5, pct.1, anexa 3 la Legea nr. 73/2015 bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2015.

1.5. Persoanele fizice, cu excepția pensionarilor, persoanelor cu dizabilități, persoanelor supuse asigurării de stat obligatorii din bugetul de stat, precum și a persoanelor care se încadrează în categoriile de plătitori prevăzute la pct.1.1-1.4, care se regăsesc în una din situațiile: - întreprinzători individuali; - notari, investiți în funcție în modul stabilit de lege; - <u>executori judecătorești</u> , investiți în funcție în modul stabilit de lege; - avocați, care au înregistrată una din formele de organizare a activității de avocat în condițiile legii	6372 de lei anual pentru asigurarea individuală	Lunar, cîte 1/12 din suma anuală, ...	Pensia minimă pentru limită de vîrstă (stagiul de cotizare) și ajutorul de deces
---	---	---------------------------------------	--

- Exercițarea controlului de constituționalitate a sintagmei ” Pensia minimă pentru limită de vîrstă ” din coloana 4, sub-pct.1.5, pct.1, anexa 3 la Legea nr. 156/2016 bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2016.

1.5. Persoanele fizice, cu excepția pensionarilor, persoanelor cu dizabilități, persoanelor supuse asigurării de stat obligatorii din bugetul de stat, precum și a persoanelor care se încadrează în	7032 de lei anual pentru	Lunar, cîte 1/12 din suma anuală, ...	Pensia minimă pentru limită de vîrstă (stagiul de
--	--------------------------	---------------------------------------	---

categoriile de plătitori prevăzute la pct.1.1-1.4, care se regăsesc în una din situațiile: - întreprinzători individuali; - notari, investiți în funcție în modul stabilit de lege; - <u>executori judecătorești</u> , investiți în funcție în modul stabilit de lege; - avocați, care au înregistrată una din formele de organizare a activității de avocat în condițiile legii	asigurarea individuală		cotizare) și ajutorul de deces
--	------------------------	--	--------------------------------

- Exercițarea controlului de constituționalitate a sintagmei " Pensia minimă pentru limită de vîrstă " din coloana 4, sub-pct.1.6, pct.1, anexa 3 la Legea nr. 286/2016 bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2017.

1.6. Persoanele fizice, cu excepția pensionarilor, persoanelor cu dizabilități, precum și a persoanelor care se încadrează în categoriile de plătitori prevăzute la pct. 1.1-1.5, care se regăsesc în una din situațiile: - fondatori ai întreprinderilor individuale; - notari, investiți în funcție în modul stabilit de lege; - <u>executori judecătorești</u> , investiți în funcție în modul stabilit de lege; - avocați care au înregistrată una dintre formele de organizare a activității de avocat în condițiile legii; - administratori autorizați.....	7512 de lei anual pentru asigurarea individuală	Lunar, câte 1/12 din suma anuală, ...	Pensia minimă pentru limită de vîrstă (stagiul de cotizare) și ajutorul de deces
--	---	---------------------------------------	--

- Exercițarea controlului de constituționalitate a sintagmei " Pensia minimă pentru limită de vîrstă " din coloana 4, sub-pct.1.6, pct.1, anexa 3 la Legea nr. 281/2017 bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2018.

1.6. Persoanele fizice, cu excepția pensionarilor, persoanelor cu dizabilități, precum și a persoanelor care se încadrează în categoriile de plătitori prevăzute la pct. 1.1-1.5, care se regăsesc în una din situațiile: - fondatori ai întreprinderilor individuale; - notari, investiți în funcție în modul stabilit de lege; - <u>executori judecătorești</u> , investiți în funcție în modul stabilit de lege; - avocați care au înregistrată una dintre formele de organizare a activității de avocat în condițiile legii; - ...	8424 de lei anual pentru asigurarea individuală	Lunar, câte 1/12 din suma anuală, ...	Pensia minimă pentru limită de vîrstă (stagiul de cotizare) și ajutorul de deces
---	---	---------------------------------------	--

- Exercițarea controlului de constituționalitate a sintagmei " Pensia minimă pentru limită de vîrstă " din coloana 5, pct.1.7, anexa 1 la Legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale (în redacția la 01.01.2019).

<p>1.7. Persoanele fizice, cu excepția pensionarilor, persoanelor cu dizabilități, precum și a persoanelor care se încadrează în categoriile de plătitori prevăzute la pct. 1.1-1.6, care se regăsesc în una dintre situațiile:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fondatori ai întreprinderilor individuale; - notari investiți în funcție în modul stabilit de lege; - <u>executori judecătorești</u> investiți în funcție în modul stabilit de lege; - avocați care au înregistrată una dintre formele de organizare a activității de avocat în condițiile legii; - administratori autorizați care au înregistrată una dintre formele de organizare a activității de administrator în condițiile legii; <p>...</p>		<p>Taxă fixă în conformitate cu legea bugetului și asigurărilor sociale de stat anuală</p>	<p>Lunar, cîte 1/12 din suma anuală, ...</p>	<p>Pensia minimă pentru limită de vîrstă (stagiul de cotizare) și ajutorul de deces</p>
--	--	--	--	---

Notă: Conform art. 5 alin. (1) Legii BASS pe anul 2019, nr. 300/2018, contribuția individuală de asigurări sociale de stat obligatorii (taxa fixă anuală) calculată pentru plătitorii specificați la pct. 1.7-1.9 din anexa nr. 1 la Legea nr. 489/1999 - 9456 lei anual.

- Exercițarea controlului de constituționalitate a sintagmei " Pensia minimă pentru limită de vîrstă " din coloana 5, pct.1.7, anexa 1 la Legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale (în redacția la 01.01.2020).

<p>1.7. Persoanele fizice, cu excepția pensionarilor, persoanelor cu dizabilități, precum și a persoanelor care se încadrează în categoriile de plătitori prevăzute la pct. 1.1-1.6, care se regăsesc în una dintre situațiile:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fondatori ai întreprinderilor individuale; - notari investiți în funcție în modul stabilit de lege; - <u>executori judecătorești</u> investiți în funcție în modul stabilit de lege; - avocați care au înregistrată una dintre formele de organizare a activității de avocat în condițiile legii; - administratori autorizați care au înregistrată una dintre formele de organizare a activității de administrator în condițiile legii;... 		<p>Taxă fixă în conformitate cu legea bugetului și asigurărilor sociale de stat anuală</p>	<p>Lunar, cîte 1/12 din suma anuală, ...</p>	<p>Pensia minimă pentru limită de vîrstă (stagiul de cotizare) și ajutorul de deces</p>
--	--	--	--	---

Notă: Conform art. 5 alin. (1) Legii BASS pe anul 2020, nr. 173/2019, contribuția individuală de asigurări sociale de stat obligatorii (taxa fixă anuală) calculată pentru plătitorii specificați la pct. 1.7-1.9 din anexa nr. 1 la Legea nr. 489/1999 - 10.740 lei anual.

Circumstanțele de fapt

1. Danu Iulia, începând cu 23.09.1985 și până în prezent activează în calitate de executor judecătoresc. Nu a avut întreruperi în stagiul de muncă, acumulând la începutul anului 2022 un stagiul total de 37,9 ani. Danu Iu. s-a adresat la CNAS în vederea stabilirii pensiei anticipate pentru carieră lungă, prevăzută la art.15/2 din Legea privind sistemul public de pensii. CNAS a calculat un stagiul de cotizare de doar 25 ani, fără a include în stagiul de cotizare și perioada de activitate între 15.12.2010 - 01.01.2021.
2. La 24.06.2022, Danu Iulia s-a adresat cu cerere de chemare în judecată în contencios administrativ împotriva CNAS, solicitând recunoașterea stagiului pentru perioada 15.12.2010 - 01.01.2022, cu stabilirea pensiei pentru carieră lungă începând cu data de 24.02.2022 și calcularea corectă a stagiului de cotizare contributiv necesar acordării pensiei anticipate pentru carieră lungă, cu includerea în stagiul de cotizare a perioadelor dintre anii 1985-2022.
3. Prin Hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani, din 21 iunie 2023 acțiunea reclamantei a fost respinsă ca fiind neîntemeiată, instanța motivând *inter alia*:

" Astfel, se constată că, stagiul de cotizare necesar reclamantei pentru stabilirea pensiei pentru carieră lungă conform art. 15/2 din Legea nr. 156/1998, constituie 35,6 ani. La caz, se atestă că în stagiul de cotizare a reclamantei, nu s-a inclus perioada anilor 2011 - 2020 de activitate în calitate de executor judecătoresc, avînd în vedere faptul că pentru respectiva perioadă prima a achitat contribuții de asigurări sociale sub formă de taxă fixă ca executor judecătoresc....

Este de menționat că, conform Legilor Bugetelor de Asigurări Sociale pentru anii 2011-2020, perioadele achitării de către executorii judecătorești a contribuțiilor de asigurări sociale sub formă de taxă fixă se include în stagiul de cotizare ce acordă dreptul la pensie pentru limita de vîrstă, adică conform prevederilor art. 15 din Legea nr. 156/1998. ...

Începînd cu 01.01.2021 anexa nr. 1 la Legea 489/1999, a fost completată cu o nouă categorie de plătitori de contribuții - pct. 1.6/1 Liber profesioniștii, ce practică activitate în sectorul justiției (conform Legii cu privire la modificarea unor acte normative nr. 257/2020). Achitarea de către liber-profesioniști a contribuției de asigurări sociale de stat obligatorie în sumă fixă anuală (taxa fixă anuală) conform Legii bugetului asigurărilor sociale, care în anul 2021 constituie - 24.255 lei, acordă dreptul la toate tipurile de prestații de asigurări sociale.

Astfel, liber-profesioniștii ce practică activitate în sectorul justiției achitînd contribuția de asigurări sociale de stat obligatorii menționată au dreptul la prestații de asigurări sociale pentru riscurile asigurate survenite începînd cu 01.01.2021, la îndeplinirea condițiilor de acordare a acestora.

Prin urmare, se constată că Legile BASS menționate supra, prevăd expres că achitarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat sub formă de taxă fixă pentru perioada de activitate ca executor judecătoresc, la caz anii 2011 - 2020, se include la stabilirea unei anumite categorii de pensie, și anume pentru limita de vîrstă."

4. Hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani, din 21 iunie 2023 a fost contestată cu apel de reclamantă și cauza este pendinte în fața Curții de Apel Chișinău.

Dreptul pertinent

Constituția Republicii Moldova

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire.

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzînd hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

LEGE Nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale

Articolul 3. Principiile organizării și funcționării sistemului public de asigurări sociale

Sistemul public de asigurări sociale (denumit în continuare sistem public) se organizează și funcționează avînd ca principii de bază:

...
b) **principiul egalității**, care asigură tuturor participanților la sistemul public - contribuabili și beneficiari - un tratament nediscriminatoriu în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege;

c) **principiul solidarității sociale**, inter și intragenerații, conform căruia participanții la sistemul public își asumă conștient și reciproc obligații și beneficiază de dreptul pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale prevăzute de lege;

d) **principiul obligativității**, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public; drepturile de asigurări sociale se exercită corelativ îndeplinirii obligațiilor;

e) **principiul contributivității**, conform căruia; drepturile de asigurări sociale se cuvin pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite;

Anexa 1, (în redacția la 01.01.2021) :

1.6 ^l . Liber-profesioniștii ce practică activitate în sectorul justiției, cu excepția pensionarilor, persoanelor cu dizabilități, precum și a persoanelor care se încadrează în categoriile de plătitori prevăzute la pct. 1.1-1.6	Taxa fixă în conformitate cu legea bugetului asigurărilor sociale de stat anuală	Lunar, câte 1/12 din suma anuală, până la data de 25 a lunii următoare lunii de gestiune	Toate tipurile de prestații de asigurări sociale de stat
--	--	--	--

Notă: Conform art. 5 alin. (2) Legii BASS pe anul 2021, nr.255/2020, contribuția de asigurări sociale de stat obligatorii în sumă fixă anuală (taxa fixă anuală) calculată pentru plătitorii specificați la pct. 1.6^l din anexa nr. 1 la Legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale se stabilește în mărime de 24 255 de lei.

LEGE Nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii

Articolul 5. Stagiul de cotizare

(1) În sistemul public, stagiul de cotizare însumează toate perioadele contributive.

(2) Perioadele necontributive ale asiguratului asimilate stagiului de cotizare sînt:

...

c) perioada în care asiguratul a beneficiat de indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă, de ajutor de șomaj, de alocație pentru integrare sau reintegrare profesională.

...

e) perioada de rezidențiat în învățămîntul postuniversitar obligatoriu;

f) perioadele de activitate necontributive în funcția de judecător și procuror de pînă la 31 decembrie 2005;

g) perioadele în care au fost realizate activitățile specificate la art. 50 alin. (1) lit. d) și e) pînă la 1 ianuarie 1999.

(3) Perioadele asimilate stagiului de cotizare prevăzute la alin. (2) nu pot însuma în total mai mult de 8 ani, cu excepția celor prevăzute la lit. a), b), d) și f).

Articolul 6. Calcularea stagiului de cotizare

(1) Stagiul de cotizare se exprimă în ani.

(2) Stagiul de cotizare al persoanelor angajate în baza contractului individual de muncă se calculează prin însumarea lunilor pentru care s-au plătit contribuții în mărimile stabilite de legislație și împărțirea acestei sume la 12. Rezultatul obținut se rotunjește pînă la o unitate după virgulă. În cazul în care suma anuală a contribuțiilor achitate este mai mică decît suma anuală a contribuțiilor calculate din salariul minim lunar pe țară stabilit de legislație, stagiul de cotizare se calculează proporțional sumei achitate.

(3) Pentru persoanele angajate în sectorul agrar în baza contractului individual de muncă, perioada de activitate cu caracter sezonier se include în stagiul de cotizare, considerîndu-se un an de cotizare, cu condiția ca suma anuală a contribuțiilor să nu fie mai mică decît suma anuală a contribuțiilor calculate din salariul minim pe țară stabilit de legislație. În cazul în care suma anuală a contribuțiilor achitate este mai mică decît suma

anuală a contribuțiilor calculate din salariul minim pe țară stabilit de legislație, stagiul de cotizare se calculează proporțional sumei achitate.

(4) Pentru celelalte categorii de contribuabili, cuantumul minim al contribuțiilor se stabilește prin legea anuală a bugetului asigurărilor sociale de stat.

Articolul 8. Venitul mediu lunar asigurat

(1) Baza de calcul al pensiei o constituie venitul mediu lunar asigurat din toată perioada de activitate, valorizat la momentul stabilirii pensiei.

...
(2) Venitul mediu lunar asigurat se determină din suma contribuțiilor plătite în perioadele contributive, cotele de contribuții stabilite prin lege pentru aceste perioade și numărul total de luni de cotizare.

Articolul 9. Categoriile de pensii

În sistemul public, se acordă următoarele categorii de pensii:

a) pensie pentru limită de vîrstă;

... e) pensie anticipată pentru limită de vîrstă.

Articolul 15². Pensia anticipată pentru carieră lungă

(1) Dreptul la pensie anticipată pentru carieră lungă se acordă persoanelor care au realizat un stagiul contributiv de cotizare cu 5 ani pentru bărbați și cu 3 ani pentru femei mai mare decât cel prevăzut la art. 42 alin. (1).

(2) La calcularea stagiului de cotizare necesar acordării pensiei anticipate pentru carieră lungă nu se iau în calcul perioadele necontributive prevăzute la art. 5 alin. (2).

(3) Cuantumul pensiei anticipate pentru carieră lungă se stabilește în aceleași condiții în care se stabilește cel al pensiei pentru limită de vîrstă.

(4) Pensia anticipată pentru carieră lungă se acordă de la data depunerii cererii.

(5) La data îndeplinirii cumulative a condițiilor pentru acordarea pensiilor pentru limită de vîrstă prevăzute la art. 15 alin. (1) se acordă, la cerere, pensie pentru limită de vîrstă prin adăugarea perioadelor necontributive asimilate și a celor contributive.

Pretinsele încălcări ale Constituției.

În Drept

Cu privire la admisibilitate.

Prin decizia nr.55 din 27 iunie 2017 Curtea Constituțională a declarat inadmisibilă excepția de neconstituționalitate ridicată de un reclamant. Însă, în acea cauză, argumentele autorului excepției priveau cuantumul pensiei (că este prea mică), dar nu viza problematica includerii în stagiul de cotizare, ca una din condițiile necesare de satisfăcut pentru a beneficia de pensie, a unor perioade în care contribuția era măsurată, nu procentual, dar în sumă fixă stabilită în lege. Astfel, deși sesizarea nr.66/2017 are unele tangențe cu prezenta excepție, argumentele invocate și problematica ridicată – diferă substanțial.

Cu privire la Fond

- art.46 și 47 din Constituție; art.1 P.1 la CEDO, luate separat sau combinat cu dreptul de a nu fi discriminat (art.16 din Constituție și art.14 CEDO). Discriminarea unor profesii liberale care plătesc contribuții în fondul social în sumă fixă în comparație cu categoriile de salariați-contribuabili care plătesc contribuții în fondul social în sumă procentuală din venit (art.16 din Constituție combinat cu art.46 și 47 ; art.14 CEDO combinat cu art.1 P.1)

5. Normele legale criticate de autor sub aspectul constituționalității limitează executorii judecătorești - persoane care contribuie la fondul asigurărilor sociale prin contribuții în sumă fixă, în dreptul lor la asistență și protecție socială și dreptul la proprietate, dreptul de a nu fi discriminat, prin faptul că aceste perioade în mod nerezonabil nu se iau în calcul la stabilirea pensiei anticipate pentru carieră lungă, prevăzută la art.15/2 din Legea 156/1998 privind sistemul public de pensii.

6. Accentuăm, că în speță, normele criticate nu afectează mărimea pensiei (în sensul că reclamanta ar pretinde o pensie într-un anumit cuantum), ci însăși dreptul la pensie (a contrario *Müller c. Austria*, nr. 5849/72, Raportul Comisiei din 1 octombrie 1975 ; *Skorkiewicz v. Polonia*). Totodată, neluarea în calcul a perioadelor contributive prin sume fixe la calcularea stagiului total de muncă a executorului judecătoresc în scopul stabilirii pensiei anticipate pentru carieră lungă discriminează această categorie de persoane - care contribuie cu sumă fixă la fondul asigurărilor sociale - în raport cu persoanele care contribuie prin sume procentuale raportate la venitul obținut.

• Principii generale în materia dreptului la pensie.

7. În jurisprudența sa CtEDO a statuat "*Într-adevăr, sistemele de pensii constituie pietrele de temelie ale sistemelor europene moderne de asistență socială. Ele se întemeiază pe principiul contribuțiilor pe termen lung și al dreptului ulterior la o pensie garantată, cel puțin într-o anumită măsură, de către stat. Spre deosebire de alte prestații sociale, fiecare membru al societății este eligibil să beneficieze de această prestație după împlinirea vârstei de pensionare. Caracteristicile inerente ale sistemului - stabilitate și fiabilitate - permit planificarea familiei și a carierei pe tot parcursul vieții. Din aceste motive, Curtea consideră că orice ajustări ale schemelor de pensii trebuie efectuate într-o manieră graduală, prudentă și măsurată. Orice altă abordare ar putea pune în pericol pacea socială, previzibilitatea sistemului de pensii și securitatea juridică.*" (*Andrle v. Republica Cehă*, § 51).

8. În cauza *Klein v. Austria*, CtEDO a concretizat că "Curtea consideră că afilierea obligatorie la un sistem de pensii pentru limită de vârstă, bazată pe apartenența, de asemenea obligatorie, la o organizație profesională în timpul exercitării unei profesii, poate, de asemenea, să dea naștere speranței legitime de a primi pensie la momentul pensionării și constituie o posesie în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1" (*Klein v. Austria*, no. 57028/00, § 45, 3 martie 2011) și că - dreptul la o prestație socială - în acest caz, o pensie plătită dintr-un sistem de pensii pentru avocați - era legat de plata contribuțiilor și, atunci când aceste contribuții au fost făcute, o recompensă nu putea fi refuzată persoanei în cauză (*Klein v. Austria*, no. 57028/00, § 43).

9. În cauza *Stec și alții v. Regatul Unit (Stec and Others v. the United Kingdom)*, [GC], nos. 65731/01 and 65900/01, 12 aprilie 2006, § 53), CtEDO a subliniat că art. 1 Protocolul nr. 1 nu limitează în niciun fel libertatea statelor contractante de a decide dacă să stabilească sau nu vreo schemă de securitate socială sau de a alege tipul sau nivelul prestațiilor care urmează să fie oferite în cadrul unui astfel de sistem. Cu toate acestea, odată ce un stat decide să creeze o schemă de prestații sau pensii, trebuie să facă acest lucru într-o manieră compatibilă cu articolul 14 din Convenție. În cazul în care, în lipsa condiției de drept în temeiul legislației interne asupra căreia solicitantul se plânde, acesta ar fi avut un drept executoriu în temeiul dreptului intern de a primi prestația în cauză, plângerea sa intră în domeniul de aplicare al articolului 1 din Protocolul nr. 1 și este suficient pentru a face aplicabil articolul 14 din convenție (*Savickis și alții v. Latvia*, MC, 2022, §122).

10. În aceeași cauză *Stec și alții v. Regatul Unit* (nos 65731/01 et 65900/01, decizie de admisibilitate, 6 iulie 2005, §§ 47-53) Curtea a renunțat la distincția între prestații contributive și prestații necontributive în sensul aplicabilității articolului 1 din Protocolul nr. 1; de acum înainte, atunci când statul alege să instituie un sistem de pensii, drepturile și interesele individuale care decurg din acesta intră sub imperiul acestei prevederi, independent de plata contribuțiilor și de modalitatea de aprovizionare a fondurilor de pensii.

11. Drepturile care decurg din plata contribuțiilor la sistemele de asigurări sociale sunt drepturi pecuniare în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1 (*Gaygusuz v. Austria*, 16 septembrie 1996, §§ 39-41), de aceea restrângerea dreptului la pensie anticipată pentru carieră lungă este contrară nu numai art.47 din Constituție, dar și art.46 din Constituție și art.1 P.1 la CEDO.

12. În cauza *Banfield v. Regatul Unit (Banfield v. Regatul Unit)*, (dec.), nr. 6223/04, 18 octombrie 2005), Curtea a concluzionat că decizia instanțelor britanice de a-l priva pe reclamant - un ofițer de poliție care a comis infracțiuni grave - de o parte din pensia sa, corespunzătoare contribuțiilor statului la pensia reclamantului, nu a perturbat echilibrul just între drepturile reclamantului și interesele angajatorului său și ale comunității. Curtea a acordat importanță faptului că reclamantul nu a fost complet privat de pensie, ci doar de un procent de 65% corespunzător contribuțiilor statului la fondul de pensii și nu din procentul corespunzător plăților proprii

• **Salariul minim lunar și stagiul de cotizare.**

13. Potrivit art.6 al.2 din Legea 156/1998, "Stagiul de cotizare al persoanelor angajate în baza contractului individual de muncă se calculează prin însumarea lunilor pentru care s-au plătit contribuții în mărimile stabilite de legislație și împărțirea acestei sume la 12. ...În cazul în care suma anuală a contribuțiilor achitate este mai mică decât suma anuală a contribuțiilor calculate din salariul minim lunar pe țară stabilit de legislație, stagiul de cotizare se calculează proporțional sumei achitate." Deci, stagiul de cotizare se calculează 1 an la 1 an cu condiția ca suma anuală a contribuțiilor plătite să nu fie mai mică de decît suma anuală a contribuțiilor calculate din salariul minim lunar pe țară. Dar, chiar și în cazul în care suma anuală a contribuțiilor plătite sunt inferioare sumei anuale a contribuțiilor calculate din salariul minim lunar pe țară, - oricum aceste perioade intră în stagiul de cotizare, numai că nu se calculează 1 la 1, dar proporționat sumei achitate!

14. Potrivit Hotărârii Guvernului nr. 550 din 9 iulie 2014 privind stabilirea cuantumului salariului minim pe țară "Se stabilește, cu începere de la 1 octombrie 2014, **salariul minim pe țară în cuantum de 1000 lei lunar...**"

Totodată, legislația mai operează, pe lângă termenul de "salariul minim lunar pe țară", și cu termeni, cum ar fi "salariul minim garantat în sectorul real", "plăți compensatorii în sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar".

Salariul minim lunar pe țară, salariul minim garantat în sectorul real (HG nr.165/2010) și contribuțiile salariaților și executorilor judecătorești în BASS în perioada 2011 -2021 au evoluat după cum urmează:

Anul	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
sal/min pe țară				1000 lei	1000 lei	1000 lei	1000 lei	1000 lei	1000 lei	1000 lei	1000 lei
Contribuții 24 % din salariu minim pe țară				2.880 lei/an	2.880 lei/an	2.880 lei/an	2.880 lei/an	2.880 lei/an	2.880 lei/an	2.880 lei/an	2.880 lei/an
Salar.min. garantat sector real	1100 lei	1300 lei	1400 lei	1650 lei	1900 lei	2100 lei	2380 lei	2610 lei	2775 lei	2935 lei	2935 lei
Contribuții 24% din salariu sector real	3.168 lei/an	3.744 lei/an	4.032 lei/an	4.752 lei/an	5.472 lei/an	6.048 lei/an	6.854 lei/an	7.516 lei/an	7.992 lei/an	8.452 lei/an	8.452 lei/an
Suma fixă plătită anual de ex/jud.	4.368 lei	4.704 lei	5.220 lei	5.748 lei	6.372 lei	7.032 lei	7.512 lei	8.424 lei	9.456 lei	10.740 lei	24.255 lei

În sistemul bugetar, salariul minim *de facto* este stabilit prin mecanismul „plăților compensatorii” prevăzute în articolul 27, alin. (2) din Legea Nr. 270 din 2018 privind sistemul unitar de salarizare în

sectorul bugetar. La introducerea Legii în 2018, valoarea de referință pentru plățile compensatorii era de 2000 lei. Începând cu 1 ianuarie 2021, această valoare a crescut la 2200 lei.¹ Deci, salariul minim în sistemul bugetar era și mai mic decât în sectorul real al economiei (în 2018 – 2610 față de 2000 lei; în 2021 – 2935 lei față de 2200 lei).

15. În 2021, 20% din salariați cu venituri asigurate au avut un venit mai mic de 2.144 lei, adică mai mic decât salariul minim garantat în sectorul bugetar (2200 lei)² și cel real. Potrivit datelor BNS, în 2021 6,4% a avut un salariu mai mic de 3 mii lei, adică mai mic sau egal cu salariul minim, 25,1% a avut un salariu între 3 mii și 5 mii lei; 18,9% a avut un salariu între 5 mii și 7 mii lei³. O asemenea situație se repetă de la an la an, ba chiar în anii "2010 o cotă și mai mare de salariați aveau venituri asigurate aproape de salariul minim.

16. Astfel, majoritatea din categoriile de mai sus de persoane (cel puțin 31,5% (6,4% + 25,1%)) au contribuit la BASS în sumă procentuală din salariu - mai puțin sau egal cu suma fixă stabilită pentru executorii judecătorești în anii 2011-2021, iar 18,9% au contribuit în BASS - în mărime comparabilă cu sumele fixe stabilite pentru executori judecătorești, - însă, spre deosebire de executorii judecătorești și alte profesii liberale, perioadele date contributive ale acestora se includ în stagiul de cotizare în scopul stabilirii pensiei pentru carieră lungă.

17. Atragem atenția, că conform art.6 al.2 din Legea 156/1998 stagiul de cotizare al persoanelor angajate în baza contractului individual de muncă se calculează în funcție de suma anuală a contribuțiilor calculate din salariul minim lunar pe țară stabilit de legislație, care în perioada 2011-2021 constituia suma de 2.880 lei, iar suma fixă plătită de executorii judecătorești în BASS era între 4.368 (în 2011) și până la 24.255 (în 2021). Deci, sumele fixe plătite de executori judecătorești în BASS în perioada 2011-2021 niciodată nu au fost sub nivelul sumei anuale a contribuțiilor calculate din salariul minim lunar pe țară, dar niciodată nu au fost nici sub nivelul sumei anuale a contribuțiilor calculate din salariul minim garantat în sectorul real sau din sistemul bugetar. În aceste circumstanțe, o discriminare indirectă dintre executori judecătorești și categoriile de persoane indicate mai sus (salariații din sistemul bugetar, din sectorul real care plătesc contribuții în BASS în sumă procentuală calculată din salariu) este evidentă !

¹ Salariul minim în Republica Moldova, Syndex, 2021,

https://moldova.fes.de/fileadmin/user_upload/2021/Publications/Salariul_minim_Moldova.pdf

² Salariul minim în Republica Moldova, Syndex, 2021, p.10.

³ Repartizarea salariaților conform mărimii salariului calculat pentru luna septembrie 2021,

https://statistica.gov.md/ro/repartizarea-salariatilor-conform-marimii-salariului-calculat-pentru-luna-septemb-9436_3513.html

- **Dacă statutul în cauză este supus unui element de alegere personală? Cum este distribuit BASS?**

18. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a precizat că nu poate fi pretinsă încălcarea principiului egalității dacă tratamentul diferențiat în materie de pensii decurge dintr-o alegere deliberată a persoanelor, dacă persoana a avut posibilitatea de a prevedea, în mod rezonabil, consecințele acestei decizii (DCC nr. 188 din 7 decembrie 2021, §§ 64-66). Marja de apreciere va fi considerabil mai largă, iar justificarea cerută nu va fi la fel de importantă, dacă statutul în cauză este supus unui element de alegere personală, precum statutul de imigrare ((*Bah v. the United Kingdom*, no. 56328/07, ECHR 2011, *Makarčeva v. Lithuania* (dec.), no. 31838/19, § 68, 28 September 2021). În speță, executorii judecătorești au fost obligați/afiliați prin lege la fondul de asigurări sociale, iar Statul nu le-a oferit dreptul de a alege de a contribui cu sumă fixă sau procentuală la BASS, fie alte oportunități.

19. Reamintim cauza *Klein v. Austria*, citată mai sus în care CtEDO a concretizat că "afilierea obligatorie la un sistem de pensii pentru limită de vârstă, bazată pe apartenența, de asemenea obligatorie, la o organizație profesională în timpul exercitării unei profesii, poate, de asemenea, să dea naștere speranței legitime de a primi pensie la momentul pensionării și constituie o posesie în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1" (*Klein v. Austria*, no. 57028/00, § 45, 3 March 2011).

Deci, aplicând logica din cauza *Klein v. Austria*, - momentul pensionării - care în cazul pensiei anticipate pentru carieră lungă constă în durată/împlinirea stagiului - dă naștere la o speranță legitimă la acest tip de pensie !

20. Potrivit jurisprudenței instituțiilor Convenției Europene, efectuarea de contribuții la un fond de pensii poate, în anumite circumstanțe, să creeze un drept de proprietate și un astfel de drept poate fi afectat de modul în care este distribuit fondul (*Bellet, Huertas și Vialatte v. Franța* (dec.), nr. 40832/98, 40833/98 și 40906/98, 27 aprilie 1999, și *Skorkiewicz v. Polonia* (dec.), nr. 39860/98, 1 iunie 1999).

Astfel, executorii judecătorești și alte profesii liberale sunt afectați prin modul în care este distribuit fondul social - fără a beneficia, după o contribuție stabilită prin lege, de resursele din acest fond, în situația în care este întrunită condiția pentru pensia anticipată pentru carieră lungă - stagiul contributiv cu 5 sau 3 ani mai mare decât cel minim necesar stabilit pentru pensia pentru limită de vârstă.

- **Natura pensiei anticipate pentru carieră lungă.**

21. Pensia anticipată pentru carieră lungă, prin natura sa, este în esență aceeași pensie pentru limită de vârstă, de aceea diferențierea dintre contribuabili după criteriul contribuțiilor fixe sau procentuale nu găsește o explicație rezonabilă. Această ipoteză este confirmată de al.2 art.15/2 Legea 156/1998 - potrivit căruia cuantumul pensiei anticipate pentru carieră lungă se stabilește în

aceleași condiții ca și pensia pentru limită de vârstă. Diferența dintre cele două categorii de pensii este că pensia anticipată pentru carieră lungă necesită un stagiul de cotizare mai mare.

22. Pe parcursul carierei lungi de aproape 40 ani de stagiul, atât persoanele angajate în bază de contract, cât și reprezentanții profesiilor libere în egală măsură pierd din capacitatea de muncă, din eficiență. Riscul, însă, de a pierde din venituri, urmare a pierderii parțiale din capacitatea de muncă, este mult mai accentuat la profesiile liberale (care nu beneficiază de concedii garantate de aceeași durată, stagieri profesionale - perioade în care se păstrează salariul etc.). Pensia anticipată pentru carieră lungă se focusează pe durata carierei (care trebuie să fie una mai lungă decât stagiul standard), și prin aceasta - doar indirect se referă la vârstă.

• **Perioade contributive vs. Perioade "mai puțin contributive" sau reduse la zero.**

23. În scopul elucidării faptului dacă este întrunită condiția stagiului minim pentru pensia pentru limită de vârstă și pensia anticipată pentru carieră lungă, Legea face distincție dintre perioade contributive și necontributive, dar nu se face nici o distincție între tipurile perioadelor contributive - în sumă procentuală sau fixă - în sensul că unele ar fi cu adevărat "contributive" iar altele (în sumă fixă) - "mai puțin contributive", și respectiv, nu s-ar califica ca perioade contributive pentru a satisface condiția necesară de la pensia pentru carieră lungă.

24. Pe de altă parte, este de neînțeles, de ce Statul echivalează unele perioade necontributive cu cele contributive (de exemplu perioada în care asiguratul a beneficiat de ajutor de șomaj, de alocație pentru integrare sau reintegrare profesională, perioada de rezidențiat în învățământul postuniversitar obligatoriu, perioadele de activitate necontributive în funcția de judecător și procuror de pînă la 31 decembrie 2005, prevăzute la art.15 al.2), iar în problematica analizată - refuză să considere contributive perioade în care persoana realmente a contribuit după cum a stabilit legea, însă altfel decât în forma procentului din venit!? Oare contribuția în BASS a unui șomer este mai "contributivă" decât a unei persoane de profesie liberală (executor judecătoresc) care contribuie în BASS prin sume fixe stabilite de lege?! În aceste circumstanțe, nu este clar de ce aceste perioade (2010-2021), în genere nu se iau în calcul la stabilirea pensiei anticipate pentru carieră lungă!?

25. În HCC nr.11/2022 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 24 alin. (1) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii (§ 38-39, 69-71), Curtea a statuat:

" 38. Cu privire la îndeplinirea primei condiții, i.e. a venitului asigurat, Curtea a stabilit caracterul contributiv al pensiilor pentru limită de vârstă și al pensiilor speciale (articolul 17 din Legea nr. 489 din 8 iulie 1999). Curtea a avut în vedere faptul că titularii pensiilor în discuție au obligația achitării cotizațiilor de asigurări sociale. Așadar, cea dintâi condiție pentru dobândirea dreptului de asigurări sociale este respectată în ambele cazuri.

39. Referitor la cea de-a doua condiție, i.e. a riscului asigurat, Curtea a reținut că exercițiul dreptului la pensie pentru limită de vârstă sau speciale depinde, în mare parte, de împlinirea unei vârste stabilite de lege (e.g. articolele 41 din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 și, respectiv, 32 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995). Astfel, Curtea a constatat că cerința privind limita de vârstă la împlinirea căreia persoana poate cere stabilirea dreptului la pensie este comună pentru ambele categorii de pensie. Acest fapt a confirmat că riscul asigurat în cazul pensiilor pentru limită de vârstă și pensiilor speciale este identic și poate fi încadrat, la modul general, în riscul bătrâneții. În jurisprudența sa, Curtea a precizat că, de obicei, limita de vârstă are scopul de a asigura un echilibru între speranța de viață preconizată a beneficiarului și perioada preconizată a plății pensiei, pe de o parte, și contribuțiile plătite, pe de altă parte (HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021).

69. ... unii titulari ai pensiilor speciale întrunesc, iar în unele cazuri depășesc cerințele minime pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă. Mai mult, contribuțiile achitate de titularii pensiilor speciale la fondul social de pensii ar putea fi mai mari decât în cazul titularilor pensiilor pentru limită de vârstă... diferențele privind stagiul de cotizare și vârsta de pensionare necesare pentru pensia specială pun în operă obiective particulare și nu pot servi drept motive pentru excluderea automată a dreptului la pensia de urmaș.

71. Așadar, Curtea conchide că măsura contestată este nejustificată, în special pentru că articolul 24 alin. (1) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 nu impune cerințe particulare privind stagiul de cotizare sau privind vârsta de pensionare. Astfel, condițiile stabilite de lege pentru pensia pentru limită de vârstă, i.e. vârsta de 63 de ani și stagiul de cotizare de cel puțin 15 ani, sunt suficiente pentru recunoașterea unui drept la pensia de urmaș în cazul succesorilor.

72. Curtea reține că tratamentul diferențiat contestat aduce o atingere gravă intereselor unui grup larg de persoane, ceea ce este contrar principiului proporționalității. Prin urmare, Curtea constată că prin excluderea de la beneficiul plății pensiei de urmaș al persoanelor indicate la articolul 25 alin. (1) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, succesoare ale persoanei decedate – titular de pensie specială, care la data decesului a întrunit condițiile pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă se încălcă articolele 16 și 47 din Constituție."

26. În speța din prezenta cauză, paralelele și legăturile dintre pensia pentru limită de vârstă și pensia anticipată pentru carieră lungă sunt la fel de pertinente, ba chiar și mai strânse, comparativ cu relația (analiza de mai sus) dintre pensia specială și pensia pentru limită de vârstă, iar riscul asigurat în cazul pensiilor pentru limită de vârstă și pensiilor anticipate pentru carieră lungă este identic și poate fi încadrat, la modul general, în riscul bătrâneții.

27. Dintr-o altă perspectivă, în HCC nr. 30 din 23 septembrie 2021 (a articolului 33 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii (reexaminarea pensiei de dizabilitate)) Curtea a conchis: "92. Cu privire la acest aspect, Curtea observă că dreptul la pensie de dizabilitate se obține în baza unor condiții preferențiale. În acest sens, Legea privind sistemul public de pensii stabilește prevederi care fixează condiții de ieșire la pensie sub pragul celor stabilite pentru limită de vârstă. Deosebirea menționată constituie un argument în favoarea instituirii unei distincții și în privința condițiilor în care trebuie exercitat dreptul la reexaminarea pensiei de dizabilitate." Deci, faptul că legea fixează condiții de ieșire la pensie sub pragul celor stabilite pentru limită de

vârstă este un argument în favoarea acordării dreptului la pensie anticipată pentru carieră lungă și persoanelor care contribuie în BASS prin sume fixe.

Astfel, nu vedem nici un argument, cum Curtea Constituțională, în baza raționamentelor de mai sus, ar putea să ajungă la o altă concluzie decât că este o violare a articolele 16 și 47 din Constituție prin îngrădirea dreptului la pensie anticipată pentru carieră lungă a persoanelor (executorilor judecătorești) care au contribuit la BASS prin sume fixe stabilite de lege prin ne-includerea perioadelor contributive prin sume fixe în stagiul total.

Această discriminare dintre contribuabili în sumă fixă și procentuală este cu atât mai inechitabilă în raport cu persoanele care o bună parte din cariera lor au fost angajați în bază de contract, și doar o parte mai mică au contribuit prin sume fixe, cum sunt mulți dintre executorii judecătorești, inclusiv reclamanta în litigiul dat.

- **Privarea de dreptul la pensie - îmbogățire fără justă cauză a fondului de asigurării sociale.**

28. În timp ce persoanele asigurate fac contribuții stabilite prin lege, pentru perioada minimă fixată de lege - refuzul de a le stabili și plăti un anumit tip de pensie, în speță - pensia anticipată pentru carieră lungă, - constituie o privare de proprietate prin îmbogățire fără justă cauză a fondului de asigurării sociale.

Prin refuzul de a considera ca fiind contributive perioadele în care executorii judecătorești au contribuit în BASS prin sume fixe, Statul de fapt confiscă sumele plătite cu titlu de contribuții cu sume fixe stabilite de lege.

29. O considerație importantă în evaluare constă în faptul - dacă dreptul reclamantului de a obține beneficii din sistemul de asigurări sociale a fost încălcat într-o manieră care a dus la afectarea esenței drepturilor său la pensie (*Domalewski v. Polonia* (dec.), nr. 34610/97, CEDO 1999-V). În cazul nostru, normele criticate cu siguranță că au afectat esența dreptului garantat de art.47, 46 din Constituție.

Reamintim, ce a impus CtEDO să nu vadă o încălcare a Convenției în cauza *Banfield v. Regatul Unit* - Curtea a acordat importanță faptului că reclamantul nu a fost complet privat de pensie, ci doar de un procent de 65% corespunzător contribuțiilor statului la fondul de pensii și nu din procentul corespunzător plăților proprii. În speța noastră, legile criticate au creat o situație, în care executorii judecătorești sunt privați de contribuțiile făcute de ei-înșiși în BASS, iar considerarea perioadelor la care s-a contribuit prin sume fixe ca fiind "necontributive" duce la lipsirea totală de pensie anticipată, adică afectează esența dreptului la pensie.

- **S-a urmărit corectarea unei inechități ?**

30. Atunci când examinează dacă există astfel de „motive foarte serioase”, Curtea trebuie să țină seama de marja largă, de obicei, acordată statului în temeiul Convenției atunci când este vorba de măsuri generale de strategie economică sau socială. Acest lucru este valabil mai ales în cazul în care o presupusă diferență de tratament a rezultat dintr-o măsură tranzitorie care face parte dintr-un sistem de creștere a unei prestații care a fost realizat cu bună-credință **pentru a corecta o inegalitate**. (*Neill and Others v. the United Kingdom* (dec.), no. 56721/00 of 29 January 2002; *British Gurkha v. UK*, § 81) Prin legile criticate și situația disputată nu s-a urmărit corectarea unei inechități care ar fi existat între diverse categorii de persoane.

- **Legea nouă a fost introdusă pe etape?**

31. În cauza *Andrle v. the Czech Republic* CtEDO (§§ 56-58) a subliniat : ”56. [...] Într-adevăr, eforturile statului pârât de a modifica sistemul de pensii, cu succes sau nu, sunt menite să reacționeze la aceste evoluții sociale și demografice mult mai ample. 58. Statul nu poate fi criticat pentru modificarea progresivă a sistemului de pensii pentru a reflecta aceste **schimbări treptate** - schimbări demografice și schimbări de percepție. ... statul trebuie să plaseze această reformă în contextul mai larg al altor schimbări demografice, precum îmbătrânirea populației sau migrația, care justifică și ajustarea sistemului de bunăstare, păstrând în același timp previzibilitatea acestui sistem pentru persoanele în cauză care sunt obligate pentru a contribui la aceasta.”

În cauza *Stec v. Regatul Unit*, CtEDO a constatat lipsa încălcării art.14 combinat cu art.1 P.1, inclusiv datorită faptului, că Parlamentul a reformat sistemul de pensii pentru a exclude discriminarea dintre femei și bărbați referitor la vârsta de pensionare, urmare a unui proces lent și **treptat, pe etape**.

În speța noastră, iarăși –ar fi existat mai puține probleme, dacă particularitățile legate de calcul stagiului de muncă pentru unele profesii liberale pentru a beneficia de pensia anticipată pentru carieră lungă ar fi fost introduse pe etape (cu o amânare de 7-10 ani pentru persoanele care urmau a beneficia de această categorie de pensie la imediată intrare în vigoare a legii), și nu imediat!

- **Sarcina probei.**

32. În ceea ce privește sarcina probei în cazul art. 14 din Convenție, Curtea a reținut că, odată ce reclamantul a demonstrat o diferență de tratament între persoane aflate în situații similare relevante, este de competența Guvernului să demonstreze că aceasta a fost justificată (*D.H. și alții v. Republica Cehă* [GC], § 177).

- **Finanțarea bugetului asigurărilor sociale.**

33. Bugetul asigurărilor sociale fiind permanent deficitar, este completat prin sursele bugetului de stat, inclusiv – din contul impozitului pe venit, care este un impozit de stat și nu – local, plătit de aceleași persoane (executori judecătorești). Deci, aceste persoane plătesc în fondul social mai întâi - contribuția fixă, iar apoi – o parte din impozitul pe venit plătit, care iarăși merge în fondul asigurărilor sociale.

- **Privarea de dreptul la pensie cu efect retroactiv: speranță legitimă, sarcină excesivă, discreția limitată a Statului**

34. În cazul *Bélané Nagy v. Ungaria* (no. 53080/13, 13 decembrie 2016), CtEDO a recunoscut dreptul de a obține prestații de securitate socială în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la CEDO. Bélané Nagy se referea la o femeie căreia i s-a acordat o pensie de invaliditate în 2001. În urma unei modificări a metodei de determinare a gradului de invaliditate, dar fără nicio modificare substanțială a stării ei de sănătate, dreptul ei la această pensie a fost retras în 2010. În 2012 a intrat în vigoare o nouă lege a privind pensiile de invaliditate, care a introdus criterii suplimentare pentru a beneficia de pensie. Doamna Bélané Nagy a depus o cerere în acest scop și, după ce starea ei a fost reevaluată, s-a considerat că îndeplinește nivelul necesar pentru a beneficia de acest drept. Cu toate acestea, întrucât ea nu era titulară a pensiei de invaliditate la 31 decembrie 2011 și nu acumulasese numărul necesar de zile acoperite de asigurările sociale impuse de noua lege, - nu i s-a acordat pensia. CtEDO, neavând competență temporală să examineze retragerea din 2010, concluzionează că refuzul noii cereri în 2012 a constituit o „povara individuală excesivă și disproporționată”. Ca „chestiune de stat de drept”, CtEDO a subliniat „*principiul impossibilium nulla obligatio est* [...] [întrucât] reclamantului i s-a reproșat *ex post* că în trecut nu a făcut contribuții suficiente, așa cum este determinat de noua legislație – o condiție pe care ea nu putea să o întâlnească” (para. 53). Curtea a indicat că **indivizii nu ar trebui să fie penalizați pentru că nu îndeplinesc criteriile noi pe care nu le-au putut anticipa sau îndeplini în baza reglementărilor anterioare**. Acesta a fost motivul pentru a constata încălcarea articolului 1 P1. Prin această hotărâre, **Curtea a subliniat importanța coerenței și a predictibilității în aplicarea legilor care reglementează securitatea socială și drepturile la pensie, care sunt componente esențiale ale statului de drept**.

Aplicând logica CtEDO din *Bélané Nagy* la speța în cauză, observăm că, începând cu 2010 și până în 2021 executorii judecătorești și alte profesii liberale plăteau contribuții sociale în suma fixă stabilită de stat, având o anumită previzibilitate cu privire la modalitatea de calcul a stagiului și dreptul la pensie. Însă, **introducerea pensiei anticipate pentru carieră lungă în 2021 a vizat excluderea cu efect retroactiv a unei perioade din stagiul total la stabilirea pensiei**, deoarece perioadele excluse din stagiul erau prevăzute în Legile BASS pentru fiecare an din 2011-2021, care s-au consumat până la introducerea pensiei pentru carieră lungă. Situația dată

nu era previzibilă absolut pentru categoria vizată de contribuabili, pentru a încerca, cel puțin, să atenueze efectele restrângerii drepturilor, de aceea este contrară principiului securității juridice și Statului de drept.

35. În concluzie, opinăm că modificările în politicile naționale de securitate socială și deciziile individuale pot fi, prin urmare, percepute ca interferențe cu drepturile la pensie și de proprietate existente sau speranțele legitime la acestea. Pentru a fi în conformitate cu Convenția Europeană, aceste ingerințe trebuie să fie legale și în interesul public și trebuie să îndeplinească cerințele de proporționalitate. De asemenea, sau chiar **în primul rând, sistemele de securitate socială trebuie să fie în conformitate cu principiul nediscriminării**. Aceste rigori nu au fost respectate în situația examinată în prezenta excepție de neconstituționalitate.

În temeiul celor menționate,

Solicităm:

- examinarea excepției de neconstituționalitate de către Curtea Constituțională în vederea controlului constituționalității textelor de lege mai-sus citate;
- declararea ca fiind neconstituționale a textelor de lege criticate prin prisma normelor constituționale indicate și prin prisma Convenției Europene a drepturilor omului.

Avocat

Vladimir Grosu

15.08.2024

Dosarul nr. 3a-1165/23
2-22096529-02-3a-28092023

ÎNCHEIERE

17 septembrie 2024

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ al Curții de Apel Chișinău

Completul de Contencios Administrativ în componența:
Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Mîra Ghenadie
Dașchevici Grigore și Bostan Angela

Examinînd cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate depusă în cadrul examinării în ordine de apel a acțiunii în contencios administrativ depusă de Iulia Danu împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, privind anularea actului administrativ, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil,

CONSTATĂ:

Circumstanțele cauzei.

La 24.06.2022, Danu Iulia s-a adresat cu acțiunea în contencios administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, prin care a solicitat anularea răspunsului CNAS nr. 965/22 din 20.05.2022 și recunoașterea stagiului pentru perioada 15.12.2010 – 01.01.2022, cu stabilirea pensiei pentru carieră lungă și calcularea corectă a stagiului de cotizare contributiv necesar acordării pensiei anticipate pentru carieră lungă, cu includerea în stagiul a perioadelor dintre anii 1985-2022, începînd cu data de 24.02.2022.

Hotărîrea instanței de fond ce constituie obiectul apelului.

Prin hotărîrea Judecătorei Chișinău (sediul Rîșcani) din 21.06.2023, acțiunea în contencios administrativ, înaintată de către Iulia Danu împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, privind anularea actului administrativ – Decizia CTAS Căușeni nr.11/2022/18084 din 05.04.2022, precum și Decizia CNAS nr. 965/22 din 20.05.2022 adoptată în procedura prealabilă, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil – Decizie privind stabilirea pensiei anticipate pentru carieră lungă, s-a respinsca fiind neîntemeiată.

Argumentele apelantului vis-a-vis de preținsele încălcări.

Manifestînd dezacordul cu hotărîrea Judecătorei Chișinău (sediul Rîșcani) din 21.06.2023, Iulia Danu a contestat-o cu apel.

La 19.08.2024, Iulia Danu, a înaintat o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmei „pensia minimă pentru limită de vîrstă”-în coloana 4, supct1.5, pct.1, anexa 3 la Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2011, nr. 54/2011.

Studiînd cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate înaintată de Iulia Danu și înscrisurile anexate în susținerea acesteia, Completul judiciar concluzionează despre necesitatea ridicării excepției de neconstituționalitate și de a remite Curții Constituționale sesizarea respectivă - din următoarele considerente.

Potrivit Hotărîrii Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016, pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, *excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre*

părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu.

În conformitate cu § 76 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, în momentul în care judecătorul ordinar constată sau este invocată de către părți o anumită incertitudine privind constituționalitatea actului aplicabil, acesta este obligat să demareze procesul de exercitare a controlului constituționalității.

În temeiul § § 79-80 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legiuitorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil.

Dispozițiile §§ 82-83 din aceeași hotărâre prevăd că, Curtea a reținut că judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

În conformitate cu prevederile art. 195 Cod administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169-171.

În conformitate cu dispozițiile normei procesuale statuate de art. 12¹ alin. (1)-(3), (5)CPC, (1) În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională. (2) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

(3) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amână pledoariile.

(5) Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărârii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

Astfel, examinând condițiile necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate, Completul de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău, concluzionează că respectivele condiții la caz, sunt întrunite – motive din care, cererea Iuliei Danu urmează a fi admisă.

Drept urmare a celor justificate, ținând cont de faptul că obiectul sesizării intră în categoria actelor cuprinse la art.135 alin. (1) lit.a) din Constituție - fiind o lege organică, prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei, iar Curtea Constituțională nu s-a expus anterior referitor la prevederile care se invocă a fi neconstituționale, Completul de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău va prezenta Curții Constituționale sesizarea depusă de către Iulia Danu.

În conformitate cu prevederile art. 195 Cod administrativ, art.art .12¹, 269-270 CPC, Completul de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău,

DISPUNE:

Se admite cererea Iuliei Danu privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Se sesizează Curtea Constituțională în vederea soluționării cererii depuse de Iulia Danu privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmei „pensia minimă pentru limită de vîrstă”-în coloana 4, supptcl.5, pct.1, anexa 3 la Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2011, nr. 54/2011.

Se remite după competență Curții Constituționale sesizarea depusă de Iulia Danu privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cadrul examinării în ordine de apel a acțiunii în contencios administrativ înaintată de Iulia Danu împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, privind anularea actului administrativ, obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele completului,

Judecătorul

Judecătorii

Mîra Ghenadie

Dașchevici Grigore

Bostan Angela

Copia Corespunde

Judecător *Stegor*

Semnătura

